

N:o 28.

Ank. till Riksd. Kansli den 19 Febr. 1877, kl. 3 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1878 års verldsutställning i Paris; Gifven Stockholms Slott den 16 Februari 1877.

Sedan härvarande franske minister å sin regerings vägnar genom officiella skrivelser dels inbjudit de förenade rikena att deltaga i en allmän utställning af åkerbrukets, industriens och de sköna konsternas alster, som, enligt franska regeringens beslut, kommer att öppnas i Paris den 1 Maj 1878 och avslutas den 31 Oktober samma år, dels anhållit att specialkommissarier för de förenade rikena måtte, så snart som möjligt, utses för att med de franske generalkommissarierna öfverenskomma om alla frågor rörande utställningens ordnande, såväl med afseende å det utrymme, hvilket i utställningsbyggnaden af hvarje land kunde komma att krävas, som ock angående villkoren för utställningsföremålens afsändande, emottagande och ordnande m. m., samt derefter genom Kongl. Maj:ts beskickning i Paris blifvit insända ej mindre det af franska republikens president den 7 September 1876 godkända allmänna reglemente för nämnda utställning, än äfven afskrift af en skrivelse, hvori franske ministern för handeln och åkerbruket meddelat beskickningen den för utställningen stadgade plan jemte tillhörande ritningar; så har Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af berörda handlingar, genom remiss den 3 Oktober samma år anbefalt Sitt och Rikets Kommerskollegium att, efter vederbörandes hörande, skyndsamt i ärendet afgifva utlåtande.

Till följd af berörda nådiga befallning har Kommerskollegium den 11 sistlidne December till Kongl. Maj:t inkommit med särskildt infortrade yttranden af fullmäktige i Jernkontoret, Landtbruksakademiens förvaltningskomité, Svenska slöjdföreningen, Fabriks- och handtverksföreningarna i Stockholm, Norrköping och Gefle, Handtverks- och industri-

föreningen i Göteborg samt Handtverksföreningen i Malmö; af hvilka yttranden hufvudsakligen inhemtas:

att fullmäktige i Jernkontoret funnit sig förhindrade att utan Bruks-societetens föregående hörande, å dennas vägnar i frågan sig yttra, samt att, då societetens ledamöter komme att i Maj eller Juni månad detta år sammanträda till allmän ordinarie sammankomst i Jernkontoret, fullmäktige skulle vid denna sammankomst framställa frågan till öfverläggningsämne hos societeten;

att Landtbruksakademiens förvaltningskomité, ehuru den icke funne det troligt att svenska landtbruket två år efter nyss afslutade internationela utställning i Filadelfia kunde hafva några synnerliga framsteg att uppvisa vid den blifvande utställningen i Paris, likväl, derest landets industriidkare med intresse skulle omfatta ifrågavarande utställning och i öfrigt nödiga medel kunde beredas till bestridande af dermed förenade kostnader, ansåge att Sveriges landtbrukare ej heller borde uteblifva från nämnda utställning;

att Svenska slöjdföreningen hänvisat frågan till förberedande behandling af sina särskilda afdelningars utskott, hvilka vid sammanträden den 4 och 5 nästlidne November yttrat, att, ehuru dels svårighet torde möta att under den korta tid, som återstode till den ifrågavarande utställningens öppnande, för vårt land åstadkomma ett värdigt deltagande i denna utställning, dels det kunde ifrågasättas, huruvida Sveriges deltagande i en ny verldsutställning redan år 1878 — den tredje under loppet af sex år — skulle komma att för vårt land medföra sådana fördelar, som motsvarade dermed förenade uppoffringar, utskotten likväl och med hänsyn till den nära förbindelse, hvori vårt land alltid stått och fortfarande befunne sig med Frankrike, icke kunde annat än tillstyrka Sveriges deltagande i denna utställning, hvilka åsigter föreningens styrelse, vid sammanträde den 6 i nyssnämnda månad, förklarar sig hufvudsakligen dela, äfvensom att föreningen, efter öfvervägande af angifna skälen för och emot ett sådant deltagande, bland annat, yttrat, att det ville synas, som om ett mindre och uti industrielt hänseende ännu underlägset land, som Sverige, lämpligen kunde vara det enda och ännu mindre det första, som undandrog sig att deltaga för den händelse, att verldsutställningen i Paris blefve en verklighet, och att, då föreningen dessutom gjorde sig förvissad, att statsmakterna, hvilka så beredvilligt offrat betydliga summor för den amerikanska utställningen, som utan tvifvel var af långt mindre praktisk vigt för vår industri än den ifrågavarande kunde blifva, icke skulle undandraga sig att offra ännu mera för en verldsutställning i Paris, en uppoffring, hvarigenom endast

Sveriges deltagande kunde möjliggöras, Slöjdföreningen ville uttala den öfvertygelse, att, om Kongl. Maj:t i nåder funne landets sanna fördel betinga Sveriges deltagande uti denna verldsutställning, den svenska industrien lika litet nu, som hittills, skulle rygga tillbaka för de uppoffringar, som deraf blefve en följd, och sträfva att med heder för fosterlandet och för sig sjelf fortfarande göra sig förtjent af den uppmärksamhet, som den vid flera föregående tillfällen lyckats att förvärfva; samt

att öfrige ofvan omförmälde vederbörande likaledes under förutsättning, att erforderliga anslag af allmänna medel för ändamålet beviljades, antog att Sverige borde i utställningen deltaga.

För egen del har Kommerskollegium yttrat följande:

»Då Kollegium nu har att för egen del afgifva underdånigt utlåtande i detta ärende, torde icke vara nödigt att ånyo framhålla hvad Kollegium vid föregående likartade tillfällen anfört i fråga om den stora vikt och betydelse, som utur allmänna synpunkter måste tillerkännas de så kallade internationela utställningarna. Att likväl sådana, för att medföra all den bättnad, man af dem har att vänta till utveckling af industri och skön konst, icke böra alltför ofta förekomma, torde dock vara en sanning, som allt mera börjar göra sig gällande och som äfven funnit uttryck i de flesta af de här ofvan till sitt hufvudsakliga innehåll angifna yttrandena. Detta lärer väl ock ega full tillämplighet på den nu ifrågasatta utställningen, som, derest den kommer till stånd, skulle blifva den sjunde i ordningen af detta slag från år 1851 räknadt, och den tredje under den korta tidrymden af föga mer än fem år — för att nu icke tala om de många, mer eller mindre omfattande eller för särskilda ändamål anordnade utställningar, som under en följd af år egt rum. Huruvida inom andra länder industrien i allmänhet under de senaste åren gått framåt i den mån, att en internationel utställning af densammas alster redan år 1878 kan i den allmänna odlingens tjänst vara påkallad, tillåter sig Kollegium icke att bedöma, men att, hvad Sverige beträffar, ett sådant industrielt framåtskridande finnes för handen, att derpå skulle kunna grundas förhoppning, att vårt land skulle vid sist nämnda tidpunkt vara i stånd att framställa annat eller mera, än som vid närmast föregående allmänna expositioner i sådant afseende åstadkommits, och således kunna intaga någon mera framstående plats i täflan med andra länder, lärer väl svårligen kunna tänkas, och af de nyss vidrörda yttrandena framgår äfven temligen oförtydbart, att vederbörande, äfven med afseende derå, hysa tvekan om lämpligheten af Sveriges deltagande i utställningen, ehuru de förutsatta att landets industriidkare skola finnas

vara villige att underkasta sig de ganska väsentliga upppoffringar af tid och arbete, som fordras för dess uppträdande å densamma. Härvid torde dock böra framhållas den synnerligen vigtiga omständighet, att representanterne för en af landets hufvudnäringar, eller bergsnäringen, hvars produkter å föregående utställningar ådragit sig den största uppmärksamheten, ännu icke varit i tillfälle att yttra sig i ämnet och att något allmännare uttalande af deras mening deri af anledning, som här ofvan uppgifvits, icke är att förvänta på ännu någon tid. Vid sådant förhållande och i betraktande jemväl af den ganska betydliga statsutgift som af landets deltagande i en internationel utställning uppkommer, finner Kollegium i sakens närvarande skick och utur synpunkten af den svenska industriens allmänna fördelar, sig icke ega fullt giltiga skäl för att tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att, hvad Sverige vidkommer, antaga nu ifrågavarande, af franska regeringen gjorda inbjudning; — hemställande dock Kollegium i underdånighet, huruvida Eders Kongl. Maj:t vid nyss berörda förhållande må pröfva lämpligt att åt särskilda komiterade uppdraga att sätta sig i beröring med bergsbrukets idkare och i allmänhet mera framstående industriidkare för utrönande af, om desse må finnas benägne att lemna bidrag till den ofta nämnda utställningen, hvarigenom någon sannolikhet för landets värdiga uppträdande å densamma skulle kunna vinnas, samt frågan sålunda med all den skyndsamhet omständigheterna medgifva, ernå en slutlig lösning».

Sedan Kongl. Maj:t redan den 13 sistlidne September beslutit låta vidtaga förberedande åtgärder för Norges deltagande i verdensutställningen i Paris och Kongl. Maj:ts beskickning derstädes, på norska regeringens derom framställda begäran, hos Generalkommissariatet för utställningen anhållit att minst 800 qvadratmeter af det för de förenade rikenas utställning gemensamt afsedda utrymme måtte beräknas uteslutande för Norges utställning, har franska generalkommissarien väl i sitt svar till beskickningen förklarad sig villig att tillmötesgå Norska Regeringens öförmälda önskan, men för att kunna beräkna tillräckligheten af det för båda de förenade rikena afsedda utrymme begärt uppgift jemväl på den plats, Sverige ansåge sig för sin utställning behöfva.

I sammanhang med den anmälan härom, som från Kongl. Maj:ts beskickning inkommit, har beskickningen framhållit, hurusom det skulle väcka ett mindre behagligt uppseende, derest Sverige med sin, i jemförelse med Norges, betydande industri icke skulle ifrågasätta behofvet af ett utrymme, som motsvarade hvad Norge för sin del begärt, samt derefter fästat uppmärksamheten å de af Kommerskollegium och vederbörande handelsföreningar vid afgifvandet af förberörda utlåtanden i

ämnet, enligt beskickningens åsigt, till en del förbisedda skäl, hvilka i handelspolitiskt, kommersielt och finansielt hänseende gjorde det önskvärdt, att Sveriges deltagande i just denna verdensutställning måtte ske i så stor omfattning, som våra förhållanden kunde medgifva.

Ur *handelspolitisk* synpunkt vore det nemligen af vigt för Sverige att just nu, då underhandlingar snart skulle begynna om afslutande af en ny handelstraktat med Frankrike genom ett möjligast storartadt deltagande i den förestående utställningen, såväl ådagalägga vårt intresse af att utvidga våra handelsförbindelser med Frankrike, som ock lemna en fullständig öfversigt af de produkter och tillverkningar, vårt land hade att erbjuda.

I *kommersiellt* hänseende vore att taga i betraktande, huruvida vårt deltagande uti pariserutställningen kunde komma att medföra en förökad afsättning af svenska produkter på Frankrike. Härvid ansåge beskickningen den omständighet icke böra förbises, att Sveriges direkta export till Frankrike, betydligt öfverstege den till de två länder, Österrike och Nord-Amerika, för deltagande i hvilkas verdensutställningar senast anvisats bidrag af statsmedel. År 1874 exporterades nemligen, enligt Kommerskollegiets berättelse, från Sverige till Frankrike för ett värde af 19,805,772 kronor (mot 9,405,000 kronor år 1864), till Nord-Amerika af 2,076,448 kronor och till Österrike af endast 63,075 kronor. I sammanhang härmed borde dessutom erinras, att genom Pariserutställningen 1867 franska allmänheten först gjordes bekant med tvenne af våra inhemska fabriker — trämassa och tändstickor — hvilka numera tillhörde våra viktigare exportartiklar.

Beträffande rent *finansiella* fördelar, som Sverige kunde skörda af deltagande i utställningen, hyste beskickningen den åsigt, att bristande kännedom om Sveriges under de sista åren vunna stora utveckling utgjorde det enda hindret för att på fördelaktiga vilkor i Frankrike upptaga lån samt göra våra statspapper begärliga på den af kapital öfverflödande parisermarknaden, men att ett vidsträckt deltagande från Sveriges sida skulle blifva det bästa medlet att öppna fransmännens ögon för de rika naturliga hjulpkällor, öfver hvilka vårt land förfogade, och den redan betydande industri det kunde uppvisa.

Beskickningen har slutligen upptagit till vederläggning de två hufvudskäl, på hvilka Kommerskollegium stödt sitt afstyrkande af Sveriges deltagande i utställningen. Mot det första af dessa, eller att svenska industrien icke gjort några nämnvärda framsteg efter de tvenne i Wien och Filadelfia hållna utställningarne, har beskickningen anfört, att ett ganska ringa antal fransmän besökt sistnämnda utställningar och att så-

lunda den äldre utställning, som sjelfmant komme att erbjuda sig såsom utgångspunkt för jemförelse med den nu ifrågavarande, blefve utställningen i Paris år 1867, sedan hvilken tid vår industri otvifvelaktigt gått högst ansenligt framåt. Det andra skälet, eller våra industriidkares förmodade obenägenhet att för ändamålet göra några betydligare uppoffringar, har beskickningen sökt bemöta genom att erinra derom att allmänhetens intresse för deltagande i sådana utställningar alltid i början visat sig svagt — särskildt vore utställningen i Wien ett exempel —; men att, ju mera man nalkats ansökningstidens utgång, i desto större antal hade utställare tillströmmat. Så hade ock, under förberedelserna till nu instundande utställning, intill den 10 Januari detta år icke inkommit mera än några hundra ansökningar, men derefter under blott fyra dagar icke mindre än 10,000 utställare sig anmält, allt inom den franska afdelningen.

Visserligen kan det icke förnekas, att, på sätt i flera bland de afgifna utlåtandena blifvit framhållet, de stora internationela utställningar, som under senast förflutna åren egt rum, följt den ena allt för hastigt i spåren på den andra, för att ett icke företrädesvis industriidkande land, såsom Sverige, skulle under mellantiderna kunnat i synnerlig mån utveckla sin konstskicklighet, och att det således icke kan vara att förvänta, att vid den utställning nästkommande år, till deltagande hvaruti äfven vårt land blifvit af franska regeringen inbjudet, några nya, mera bemärkansvärda föremål skola i betydande antal blifva att förete. Men äfven om, till följd häraf, de artiklar, hvilka från Sverige till expositionen i Paris utsändas, icke komma att till beskaffenheten väsentligen skilja sig ifrån dem, hvilka varit att beskåda vid den nyligen afslutade utställningen i Filadelfia, torde i allt fall för det stora flertalet, som icke besökt den amerikanska expositionen, men önska att i Frankrikes hufvudstad vinna kännedom om de olika ländernas nuvarande ståndpunkt i industrielt hänseende, en svensk utställning, om än till omfånget mera inskränkt, men till beskaffenheten likartad med den, som i Filadelfia ådrog sig en för vårt fädernesland hedrande uppmärksamhet, lägga å daga, att under de år, som förflutit efter den förra parisereexpositionen, konstskickligheten icke varit i Sverige stillastående, utan gjort ansenliga framsteg, och att äfven Sverige har att erbjuda det öfriga Europa artiklar af stort inre och yttre värde; och vigten deraf, att en sådan kännedom blifver mera allmänt spridd, bör allra minst förbises i den stund, fråga är om afslutande af nya handels- och sjöfarts-traktater med Frankrike, dit införseln af svenska produkter blifvit under åren

1864—1874 mer än fördubblad. Då nu Frankrike, ett land med hvilket Sverige sedan långliga tider underhållit nära förbindelser, gifvit sin önskan lifligt tillkänna att se Sverige uppträda vid det i fråga varande fredliga täflingsmötet, har Kongl. Maj:t, under förutsättning att Riksdagen finnes benägen anvisa de af sådan anledning erforderliga medel, ansett den gjorda inbjudningen böra för Sverige, likasom för Norge redan skett, antagas.

Hvad angår beloppet af de för deltagandet i utställningen erforderliga kostnader, föreligger visserligen icke i fråga härom någon närmare utredning, hvilken icke heller, med afseende å nödvändigheten af ett skyndsamt afgörande, kunnat åstadkommas, innan frågan bort göras till föremål för Riksdagens pröfning. Om likväl i betraktande tagas de betydliga belopp, som åtgått för deltagande i verldsutställningarne i Wien och Filadelfia äfvensom att af svenska utställarne skäligen icke böra fordras större uppoffringar, än som ifrågakomma för utställningsföremålens tillvägbringande, kan med full visshet antagas, att de nödvändigaste utgifterna för ett i någon mån värdigt deltagande icke komma att understiga 200,000 kronor. Till detta belopp torde deremot statens utgifter åtminstone i det närmaste kunna inskränkas, derest erforderliga lättnader i transportkostnaderna beredas samt ej mindre den svenska afdelningen kommer att omfatta endast sådana föremål, som böra anses vara af största betydelse för bibringande af kännedom om landets industriela ståndpunkt, än äfven, i enlighet med de för utställningen antagna grunder, antalet exemplar af hvarje utställt föremål blifver, i motsats till hvad vid föregående utställningar egt rum, så mycket som möjligt inskränkt.

På grund häraf och då kostnader för ändamålet ifrågakomma redan under innevarande år, föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp af 200,000 kronor, att, derest så erfordras, äfven genom förskottsänvisning under loppet af innevarande år användas till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande uti 1878 års internationela utställning i Paris.

De ärendet tillhörande handlingar skola tillhandahållas vederbörande Utskott, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

C. J. Thyselius.

Utdrag af protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott
den 16 Februari 1877.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: LAGERSTRÅLE,
 THYSELIUS,
 CARLSON,
 Friherre ALSTRÖMER,
 WEIDENHIELM,
 LOVÉN,
 Friherre VON OTTER och
 FORSSELL.

Departementschefen, Statsrådet Thyselius, anmälde härefter, att, i öfvensstämmelse med Kongl. Maj:ts den 2 innevarande månad, uppå Statsrådets enhälliga tillstyrkande, fattade beslut, förslag blifvit uppsatt till proposition till Riksdagen angående anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1878 års verldsutställning i Paris; hvilket förslag till justering upplästes.

Hans Maj:t Konungen täcktes, uppå Statsrådets underdåniga tillstyrkan, i nåder gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, samt befalde, att nådig proposition skulle, i enlighet dermed, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
W. J. Modigh.